

Motion till riksdagen

1989/90:Ub44

av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m, fp, c, vpk, mp)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Professur i teckenspråk vid Stockholms universitet

För drygt tio år sedan utvecklade integrationsutredningen i sitt betänkande Huvudmannaskapet för specialskolan (SOU 1979:50) sin syn på dövas tvåspråkighet. Utredningen slog fast att döva för att kunna fungera sinsemellan och ute i samhället måste vara tvåspråkiga, dvs. de måste behärska dels sitt eget språk, teckenspråket, dels det omgivande samhällets språk, svenskan. Utredningens ställningstagande innebar ett erkännande av teckenspråket som dövas modersmål.

Till denna syn på teckenspråket anslöt sig såväl föredragande statsrådet (prop. 1980/81:100 bilaga 12, s. 297 ff), som riksdagen (UbU 1980/81:25, s. 5 f; riksdagsskrivelse 1980/81:332). Teckenspråket fick härigenom status som ett officiellt erkänt inhemskt modersmål i Sverige.

Genom detta erkännande av teckenspråket intog Sverige enrangplats. Respekten för dövas språk anses vara större här än någon annanstans i världen.

Statsmakternas ställningstagande ledde till flera beslut med syfte att förbättra villkoren för döva. Framst märks detta i läroplanen för specialskolan för döva och hörselskadade från 1983 där teckenspråk dels föreskrivs som undervisningsspråk, dels erkänns som eget ämne. Teckenspråk är i dag också accepterat som C-språk i gymnasieskolan, och det ingår som ett av språken i den nya ämnesläroplanen. Kunskaper i teckenspråk motsvarande 20 högskolepoäng krävs för tillträde till den reformerade utbildningen av speciallärare för döva och hörselskadade. Vidare finns en särskild tjänstetyp som lärare för undervisning i teckenspråk och i svenska för döva i specialskolan inskriven i förordningen för denna skolform. Lärare studerar alltså teckenspråk i sin grundläggande utbildning. Riksdagen har också beslutat anslå medel för fortbildning i teckenspråk av nu verksamma dövlärare.

Det finns flera orsaker till den starka ställning som teckenspråket i dag har i det svenska samhället. Självfallet har ett kraftfullt agerande från dövas egen intresseorganisation. Sveriges Dövas riksförbund (SDR), haft mycket stor betydelse. Men SDR har i sin tur i argumentationen för teckenspråket som ett fullvärdigt språk kunnat stödja sig på den forskning om teckenspråk och om dövas språkutveckling som alltsedan början av 1970-talet bedrivits vid Stockholms universitet inom institutionen för lingvistik. Detta har bety-

gats av SDR självt. Det har också betygats av UHÄ:s ämnesexpert i dennes beskrivning av lingvistikämnen inför arbetet med UHÄ:s nationella fakultetsprogram från mitten av 1980-talet.

Han skrev då bl.a. följande: "Teckenspråksforskningen i Stockholm höjde snart teckenspråkets status och ledde till att de dövas egna kommunikations-språk respekterades mera. Myten om att de döva bara kunde uttrycka vissa konkreta betydelse genom sitt språk avlivades."

Betecknande för forskningens betydelse för erkännandet av teckenspråket som ett i alla avseenden fullvärdigt språk är att integrationsutredningen i ett avsnitt om dövas tvåspråkighet i det ovan nämnda betänkandet på flera ställen underbyggde resonemanget med hänvisningar till rapporter från teckenspråksforskare vid Stockholms universitet.

Teckenspråksforskningen i Stockholm har en unik ställning. Ingen annanstans i världen har teckenspråket erkänts till den grad att det inrättats som akademiskt ämne med egen forskarutbildning. Forskningen har också ett högt anseende internationellt. Den har stor betydelse även i ett vidare vetenskapligt perspektiv. Som UHÄ:s ovan citerade ämnesexpert påpekade, har forskningen "lett till att skillnaderna mellan akustiska och visuella språk kommit i rampljuset och lett till en utvidgning av teorierna för beskrivning av mänskliga kommunikationsformer".

Forskningen i teckenspråk har fört med sig framväxten av ett stort antal kurser vid institutionen för lingvistik i Stockholm för såväl döva som hörande. Här kan nämnas fristående kurser i teckenspråk upp till 60 poäng, vilka ges på teckenspråk för döva studerande, den lokala tolklinjen i teckenspråk samt fristående kurser upp till 40 poäng i teckenspråk för hörande studerande. Reguljär forskarutbildning i teckenspråk inrättades våren 1986, men dessförinnan (våren 1983) disputerade en av forskarna vid institutionen på en avhandling om teckenspråk inom ämnet allmän språkvetenskap. Universitetet fortsätter utbyggnaden genom att planera ytterligare kurser i teckenspråk för hörande samt fortbildning av dövlarare i teckenspråk. Den första fortbildningskursen kommer med stöd av medel från SÖ att ges redan våren 1990.

Forskningen i teckenspråk har medfört att döva studerande söker sig till Stockholms universitet för högskolestudier. Förekomsten av forskning i teckenspråk och tolkutbildning i teckenspråk betyder mycket också för den enhet för teckenspråkstolkning vid universitet, som riksdagen för några år sedan anvisade medel till.

Med vad vi ovan anför som bakgrund är det logiskt och nödvändigt för utvecklingen och kvaliteten i utbildningen att en professur i ämnet teckenspråk inrättas samt att medel för denna ställs till universitetets förfogande.

Hemställan

Mot. 1989/90

Ub44

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en professur i teckenspråk vid Stockholms universitet.

Stockholm den 9 mars 1990

Elisabeth Fleetwood (m)

Barbro Westerholm (fp)

Bo Hammar (vpk)

Birgitta Rydle (m)

Hans Dau (m)

Pär Granstedt (c)

Eva Goës (mp)

Inger Koch (m)

Karl-Gösta Svenson (m)